

Ny model skal gøre skolebørn mere lige

Måden, vi fordeler børn i folkeskoler, må ændres, mener Mikkel Høst Gandil. Ellers får børn ikke de samme muligheder.

Af Nanna Ahrensberg

Selv i et af verdens mest veludviklede velfærdssamfund, er folkeskoler ulige.

Det er konklusionen på en ny ph.d.-afhandling om skolemønstre i Danmark, af økonomien, Mikkel Høst Gandil.

Hans budskab er: "Omfordel eleverne!"

Samfundets top og bund mødes sjældnere på samme skole, viser en rapport fra Arbejderbevægelsens Erhvervsråd.

I 2007 var 40 procent af landets skoler blandede, mens det i dag er 28 procent.

"Hvis børn fra forskellige sociale lag ikke går på samme skole, får udsatte børn ikke gavn af de stærke børns ressourcer," siger Mikkel Høst Gandil.

Han mener derfor, at vi må gentænke måden, hvorpå børn fordeles i folkeskoler.

20 Ny model matcher elev med skole

I dag er alle børn tilknyttet en distrikt-skole, ud fra deres bopæl. Den har de ret til optagelse på.

Forældre har også frit skolevalg og kan vælge en skole i eller udenfor kommunen. Her optages barnet, hvis der er kapacitet.

Mikkel Høst Gandil foreslår, at man fjerner skoledistrikter, så ingen børn i udgangspunktet hører til en skole.

Skolebørn skal i stedet fordeles ved en "supernem og fair" model.

I den nye fordelingsmodel skal familier prioritere en række skoleønsker.

"Tricket består så i at matche forældres ønsker med den optimale indretning af skoler," forklarer han.

Han fastslår, at elevsammensætningen er den vigtigste termostaat at skruer på, hvis alle børn skal have de bedste muligheder i livet.

Forsker opfordrer politikere til tænke i blandede skoler. Stærke elever trækker svage op i klassen /Ritzau Scanpix

Klassekammerater hiver dig op

Når børn fra forskellige sociale baggrunde går i klasse sammen, klarer de ressourcesvage elever sig bedre fagligt, end hvis de havde gået med kammerater, der ligner dem selv.

Stærke elever hjælper med lektier, og deres forældre møder læreren med højere krav, formoder Mikkel Høst Gandil.

Det smitter af på de børn i klassen, der kommer med en anden baggrund. Og dét uden, at det svækker de stærke elevers egen læring, uddyber han.

"Når vi kan se tegn på de effekter, må vi tage stilling til, hvem der går i klasse med hvem," siger han og fortsætter:

"Det er dét, den nye fordelingsmodel kan."

Den tager højde for forældres ønsker og kan vægte en kort afstand til skole, og at søskende går sammen.

Samtidig kan modellen for eksempel hente oplysninger om forældres indkomst, uddannelse og beskæftigelse, så skolebørn bliver mixet.

De blandede skoler må hjælpes på vej, mener Mikkel Høst Gandil.

Det skyldes, at der er forskel på familiers pengepung og valgmuligheder.

'Køb' dig ind i et bedre skoledistrikt

"I de store byer klumper vi os sammen med folk, der ligner os selv," medgiver Hans Thor Andersen, der er forskningschef ved Statens Byggeforskningsinstitut.

"To områder kan nærmest være forskellige verdener," uddyber han.

Skoler er lokale, og derfor får geografien en direkte betydning for skolerne. Skolens børn bliver et spejl af distriktets børn.

Boligpriser har en indirekte betydning for skoler; for boligpriserne er højere i

distrikter med socioøkonomisk stærke skoler, uddyber han.

”Det gør, at familier kan flytte herhen og på den måde ’købe’ sig ind i et bedre skoledistrikt,” siger han.

De kommer først i køen til de gode skoler, fordi deres børn har ret til optagelse på distriktskolen.

Når de gode skoler er fyldt op, spænder boligpriserne ben for børn udefra, forklarer han:

”Ikke alle kan ’købe’ sig ind. For Danmark er på vej væk fra det lige land, vi engang kendte.”

Mikkel Høst Gandils forskning viser, en lavindkomstfamilie må opgive syv til ni procent af deres indkomst for at ’købe’ sig ind på en socioøkonomisk stærk skole.

Knæk koden til valgmulighederne

Indkomst er ikke den eneste kilde til ulige adgang til skoler, mener Mikkel Høst Gandil.

Meget tyder på, at reglerne om det frie skolevalg er en jungle at finde rundt i. At vælge en anden skole end distriktskolen indebærer, at man ringer til skolelederen og hører om der er plads på skolen. Det er krævende i sig selv, uddyber han. Derudover må man have information om forskellige skoler.

”Men er der nogle, der kan navigere i systemer, så er det de ressourcestærke,” siger han.

Hans forskning viser, at når kommunen ændrer skoledistriktet, så skolens børn samlet set er mere udsatte, reagerer forældre forskelligt.

Mange ressourcestærke forældre vælger at udnytte det frie skolevalg til at vælge distriktsskolen fra. Omvendt er ressource svage forældres valg ikke nær så mærket af, hvordan skolens elever er sammensat.

”Hvis den forskel skyldes, at det er svært at vælge skole, må vi skrælle det lag af,” siger han og tilføjer:

”For vi må huske på, at det lag er ovenpå den geografiske ulighed, der allerede er i systemet.”

140

Man ved, hvad man får

Karen Kjældgård-Larsen er mor til tre skolepiger i København.

Hun synes om, at alle kommunens skoler vil blive sammensat på samme måde.

”Jeg tror, at det kan hjælpe forældre. Da vi valgte skole, vidste vi ikke, hvad vi fik. Nu ved man, hvad man får alle steder.”

Modellen kan give en jævn fordeling af elever fra forskellige baggrunde:

”Så får vi ikke skoler, hvor der går mange af samme slags,” uddyber hun.

Selv har hun gode oplevelser med, at det yngste barn går på en blandet skole:

”Det er bare fedt, at hun har så mange forskellige venner med hjem. Der er en god balance på skolen,” siger hun.

Der er lagt låg på privatskoler

Hvis man ved, at der er en god balance på alle skoler, vil det ikke gøre noget, at vi ikke længere har skoledistrikter, uddyber hun.

”Men det skal helst ikke give bagslag, så flere vælger privatskoler,” forstætter hun. Det er Mikkel Høst Gandil dog ikke så bekymret for.

For det første er privatskoler i byerne allerede så fyldte, at der er ”lagt låg” på.

For det andet kan modellen gøre det unødvendigt at skrive sig op på en privatskole, hvis man bor i et udsat boligområde, mener han.

Med den nye model får børn en chance for at komme ind på en folkeskole, der før ikke var mulig, fortæller han.

Du vælger dét, og jeg vælger dét

I den nye model skal familier rangere deres skoleønsker. Selvom skolerne på papiret vil være ens, kan der være forskel på forældres valg.

Mikkel Høst Gandil peger på erfaringerne fra New York, hvor de bruger en lignende model til at fordele high school elever:

”Valgmulighederne blev åbnet op - men i praksis valgte stærke og svage familier forskelligt,” siger han.

I New York ved man så nu, at familier har forskellige skoleønsker, og at det ikke er den ulige adgang, der spænder ben.

”Det samme er afgørende at finde ud af i Danmark. Så kan vi indrette politikken efter det bagefter,” siger han.

Modellen løser ikke alt

Som mor til tre skolepiger, understreger Karen Kjældgård-Larsen:

200 ”Det er vigtigt, at vennerne er lige i baghaven, og at transporten til skole ikke bliver en kæmpe belastning.”

Mikkel Høst Gandil erkender også, at der er en grænse for, hvor langt hjemmefra børn kan gå i skole.

205 ”Så er vi tilbage til det større problem: At rige bor med rige og fattige med fattige,” siger han.

210 Han påpeger, at modellen vil være mest oplagt i byer som Aarhus, Odense og København, hvor både skoler og stærke og svage boligområder ligger tæt.

215 ”Det er her, vi må ryste kortene, så skolebørn får mere lige muligheder,” siger han.

Faktaboks

Mikkel Høst Gandil

- Ph.d i økonomi, Københavns Universitet
- Forsvarede sin ph.d. d. 20.11.18
- Afhandlingen er skrevet med Andreas Bjerre-Nielsen, og delvist finansieret af Arbejderbevægelsens Erhvervsråd

Hans Thor Andersen

- Dr.scient i bygeografi, Aalborg Universitet
 - Forskningschef ved Statens Byggeforskningsinstitut og forsker i by, boliger og ejendomme
-

Antal tegn: 7902